

Forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om den offentlige sygeforsikring. (Sygekassegrænsen).

(Lovforslag nr. L 210. Fremsat 2/5 79. Første behandling 9/5 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
(Lovforslag nr. L 218. Fremsat 10/5 79).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til indfødsretsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af:

Forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v. i Grønland.
(Lovforslag nr. L 217. Fremsat 9/5 79).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Bakholt (S):

Grønlandsministerens lovforslag om en forlængelse af de kollektive overenskomster og aftaler i Grønland, som vi her har til behandling, skal for det første hindre, at der opstår en arbejdskonflikt på dele af det grønlandske arbejdsmarked, og for det andet sikre, at de overenskomstmæssige forbedringer, der gives til dem, som er omfattet af lovforslaget, stort set holdes inden for de rammer, som gælder for det danske arbejdsmarked, idet lovforslaget ligner det, som regeringen fremsatte i marts måned gældende for det danske arbejdsmarked. Der er dog i det lovforslag, vi behandler her, taget hensyn til de specielle grønlandske forhold.

Vi er i socialdemokratiet enige i den linje, der er lagt i forslaget, og som i praksis betyder, at den lønfremgang, der vil finde sted, i det væsentligste svarer til de forbedringer, som er gennemført på det danske arbejdsmarked.

Vi havde naturligvis helst set, at det havde været muligt for parterne selv at forhandle sig frem til en løsning på overenskomstproblemet. Men når det nu ikke kunne lade sig praktisere at finde en løsning, finder vi, at det fremsatte lovforslag er en acceptabel løsning.

Vi har naturligvis noteret os, at det grønlandske landsting har udtalt, at det ikke vil modsætte sig et lovindgreb i den nuværende situation, da afstanden mellem parterne er så stor, at der ikke er nogen sandsynlighed for, at der kan opnås en forhandlingsløsning.

Det må også med i billedet, at en konflikt vil medføre en økonomisk belastning for det grønlandske samfund, samtidig med at det vil vanskeliggøre arbejdet med gennemførelsen af hjemmestyret. På den baggrund finder vi, at det er rigtigt at fremsætte det foreliggende lovforslag.

I lovforslagets § 10 gives der ministeren en bemyndigelse til at forlænge overenskomsterne for de lønmodtagerorganisationer med hjemsted i Grønland, som ikke er omfattet af loven, hvis det ikke lykkes for dem at finde en løsning ved frie forhandlinger.

I den anledning vil jeg gerne spørge ministeren, om ministeren agter at anvende den bemyndigelse, der findes i § 10, hvis det ikke er muligt at finde en forhandlingsløsning, og hvis det grønlandske landsting vil modsætte

[Bakholt]

sig, at § 10 tages i anvendelse. Hvis det skal være muligt ved frie forhandlinger at finde en løsning på de områder, som er dækket af SIK, tror jeg, at den første betingelse må være den, at bemyndigelsen ikke tages i anvendelse, uden at der er tilslutning fra det grønlandske landsting.

Jeg skal tilsige socialdemokratiets støtte til lovforslaget. Vi skal medvirke til en hurtig udvalgsbehandling.

Nauerby (FP):

Det er ulykkeligt, at det danske samfund er ude af balance på en sådan måde, at det ikke er muligt for arbejdsmarkedets parter selv at klare overenskomsterne.

Der var det særlige ved overenskomsterne i år på det danske arbejdsmarked, at regeringen allerede ved sin tiltrædelse meddelte, at den ville gribe ind og i hvert fald ikke tillade nogen væsentlig reallønsfremgang. Dette var nok en af grundene til, at arbejdsmarkedets parter stod så langt fra hinanden.

Det ulykkelige lovforslag, der blev vedtaget her i folketinget den 28. marts 1979, om det danske arbejdsmarked har under behandlingen og efter vedtagelsen vist, at indgreb på denne måde giver mange uretfærdigheder. Det vil nok også vise sig, at det samme bliver tilfældet på det grønlandske arbejdsmarked.

Når denne opgave skal ordnes af lovgivningsmagten, er det efter min opfattelse noget, det grønlandske hjemmestyre skulle have taget sig af, fordi hjemmestyret er nærmere på de problemer. Derfor ville de have lettere ved at klare opgaven på den mest retfærdige måde.

Nu kan vi så sige, at de eventuelt øgede lønninger på det grønlandske arbejdsmarked så godt som alle bliver betalt af danske skatteydere og derfor skal fastsættes herfra. Da næsten alle lønninger i Grønland betales af offentlige myndigheder, skulle de offentlige myndigheder derfor som så godt som en arbejdsgiver nok bedre kunne styre lønudviklingen i Grønland, end tilfældet var på det danske arbejdsmarked.

Det havde efter fremskridtspartiets opfattelse været bedre, om det grønlandske samfund havde fået et samlet bloktilskud og så selv havde fordelt det på den for det grønlandske folk bedste måde. Hermed havde vi givet det grønlandske folk frihed, vist dem

tillid, så de selv kunne styre deres samfund på den måde, som de ønsker det.

Det er meget vanskeligt for det danske folketing at fastsætte lønningerne i Grønland, da hjemmestyret jo åbner mulighed for, at landsstyret umiddelbart efter denne lovs eventuelle vedtagelse kan vedtage en grønlandsk lov om større skatter og afgifter.

Vi må under udvalgsbehandlingen høre på de organisationer, der har noget at sige om lovforslaget, og samtidig få oplyst og fastslået, om der i Grønland kommer nye skatter og afgifter, eller om de har lært af vore dumheder og i stedet vil nedsætte deres skatter og afgifter.

Under disse usikre omstændigheder kan fremskridtspartiet ikke støtte lovforslaget.

Holm (V):

Lovforslaget om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v. i Grønland skal ses i sammenhæng med overenskomstloven, der blev vedtaget her i tinget den 28. marts. I overenskomstlovens § 16 er undtaget kollektive overenskomster og aftaler, der reguleres efter det grønlandske pristal.

Med det foreliggende lovforslag ønskes der gennemført en forlængelse af de gældende forhold på arbejdsmarkedet i Grønland med forbedringer efter samme hovedretningslinjer, som er indeholdt i overenskomstloven af 29. marts 1979.

Loven vil få umiddelbar virkning for overenskomster og aftaler, der er indgået med organisationer, der har hjemsted uden for Grønland. I § 10 bemyndiges ministeren til at fastsætte tilsvarende regler for organisationer hjemmehørende i Grønland, såfremt det viser sig umuligt at opnå enighed.

Endvidere skal det nævnes, at aftaler, der er indgået før lovens ikrafttrædelse, vil blive respekteret. Paralleliteten i forhold til overenskomstloven af 29. marts 1979 skal bl. a. ses på baggrund af samhørigheden med det danske arbejdsmarked. Her spiller rekrutteringsmulighederne en afgørende rolle. Samtidig tages der i forslaget også hensyn til de særlige arbejdsmarkedsforhold i Grønland.

Lovforslaget har været drøftet i det grønlandske landsting, der ikke har villet modsætte sig et forslag med det nævnte indhold. Drøftelserne med de grønlandske myndigheder er et naturligt led i samarbejdet, men

[Holm]

skal også ses i sammenhæng med hjemmestyrets fremtidige overtagelse af erhvervsområderne. I hjemmestyrekommissionens betænkning er det forudset, at de grønlandske myndigheder i fremtiden inddrages aktivt i overenskomstforhandlingerne.

Jeg skal på venstres vegne give tilslutning til, at overenskomstspørgsmålene i Grønland løses efter de foreslåede retningslinjer, og give tilsagn om, at vi er indstillet på en hurtig udvalgsbehandling.

Burgdorf (KF):

Jeg har forstået, at baggrunden for dette lovforslag er, at overenskomstforhandlingerne i Grønland er brudt sammen. Hvis ikke der foretages et indgreb, opstår der strejker, lockouter og den slags ting, og det kan ingen være interesseret i. Om det så er den rigtige facon, ministeren har brugt her, om det er den rigtige ordlyd, lovforslaget har, vil vi gerne undersøge i udvalget. Jeg håber på et dybtgående udvalgsarbejde, selv om vi ikke får særlig lang tid til det. Men hvis der er velvilje fra alle sider, skulle det jo nok kunne lade sig gøre.

Det kunne jo godt undre, nu efter at hjemmestyret er indført på Grønland den 1. maj, at det ikke er hjemmestyret, landstinget, som skal tage sig af disse ting, men det er det åbenbart ikke endnu. Det må vel komme efterhånden. Foreløbig er det altså folketinget, der må afgøre disse ting.

Vi vil gå ind i et positivt arbejde i udvalget.

Brusvang (CD):

Centrum-demokraternes folketingsgruppe er i alt væsentligt enig med ministeren i den målsætning, der er kommet til udtryk i fremsættelsen her i folketinget. Jeg tænker dels på de lønpolitiske betragtninger, dels på den særlige udformning, lovforslaget har fået for at tilgodese de særlige grønlandske forhold.

På denne baggrund kan vi give tilsagn om at medvirke til en hurtig udvalgsbehandling.

Ole Henriksen (SF):

Ja, så skal vi jo fejre hjemmestyreordningen, og denne specielle lov er ikke ligefrem det, som SF er interesseret i at bruge som en gratulation til det grønlandske folk og slet ikke til de grønlandske lønmodtagere.

Vi er ikke alene imod det fremsatte forslag ud fra, at det er Grønland, det handler om, og heller ikke ud fra, at det bare kommer i kølvandet på indgreb her i Danmark. Vi er selvfølgelig principielt modstandere af indgreb i overenskomsterne, men vi er også specielt modstandere af, at man nu ud fra de meget fine ord, som er blevet udtalt omkring den 1. maj og indførelsen af Grønlands hjemmestyre, gennemfører et indgreb over for de grønlandske lønmodtagere.

Det er specielt § 10, som er inde i billedet, når det gælder de grønlandske lønmodtagere. Man kan sige, at der måske er en ventil, således at de kan få lov til at forhandle selv, men i virkeligheden svarer det jo meget godt til det augustforlig, man lavede i 1976, da det gjaldt det danske arbejdsmarked. Man sagde simpelt hen: hvis I ikke holder jer inden for de rammer, som vi nu afstikker for overenskomsterne i 1977, så falder hammeren. Det er klart, at det er et tilbud til grønlandske arbejdsgivere, at man netop lægger en overenskomstramme forud eller giver nogle tilbud, som helt klart er uacceptable for grønlandske arbejdere. Derfor må man selvfølgelig også forudse, at hensigten bliver fulgt, nemlig at der også kommer et indgreb her.

Man siger, at parterne ikke har været i stand til at løse problemerne selv. Jeg synes nok, det er rimeligt at slå fast, at parterne ikke har haft mulighed for at løse problemerne selv. Når parterne ikke engang har fået lov til at sætte sig sammen og forhandle, er det noget hypotetisk at sige, at de ikke kan løse dem selv.

Jeg synes, at der er al mulig grund til at give parterne mulighed for selv at løse problemerne, inden man gennemfører et forlods indgreb som her. Man siger også, at forhandlingerne er brudt sammen. Man siger, at landstinget har accepteret, at der sker et indgreb af denne karakter. Det passer slet ikke. Landstinget har ikke accepteret det. Det er ikke mere end to timer siden, jeg snakkede med Grønland, og man har ikke accepteret dette indgreb. Derfor er det direkte forkert, hvad der står i lovforslaget og mange ordførere her hænger deres hat op på, at der foreligger en accept. Det passer ikke. Så jeg vil opfordre ministeren til at tage lovforslaget tilbage og give parterne mulighed for at forhandle selv.

Jørgen Jensen (DKP):

Vi kan heller ikke støtte lovforslaget. Af principielle grunde er vi jo imod indgreb, og i dette tilfælde er det også uanstændigt, når den socialdemokratiske ordfører siger, at vi havde naturligvis helst set, man havde forhandlet sig til rette. Ja men så kunne man have givet dem mulighed for det. Dette forslag forhindrer forhandlingerne, og når man taler om, at parterne står langt fra hinanden, så må der vel være årsager til, at de står langt fra hinanden. Det er jo ikke tilfældigt, at man rejser nogle krav.

Jeg vil også godt, når jeg siger, det er uanstændigt, sige, at når vi behandler arbejdsmarkedslove for det område, der gælder her nede, så ved vi noget om forholdene, kan spørge om forholdene, kan sætte os ind i det.

Men forudsætningen for at gribe ind i overenskomstforhold i Grønland, for at tage stilling til, hvem der har ret, når man står langt fra hinanden, er det ikke at vide noget om lønniveauet i Grønland? Hvor mange her i salen ved det? Der er ikke noget i bemærkningerne om det. Hvordan er det med lønforskellene i Grønland? Er de rimelige og retfærdige? Var der ikke noget, der skulle rettes op på? Hvordan er det med pris- og skatteforholdene i Grønland? Hvad bliver der tilbage at købe for, når man har taget det fra samfundets side, som man skal tage? Hvordan er uddannelsesforholdene i Grønland for dem, der er omfattet af dette lovindgreb? Er det muligt at få en faglig uddannelse? Er det muligt at videreuddanne sig, så man kommer op på et andet niveau? Er der de tilbud, som man normalt siger der er på det danske arbejdsmarked? Hvordan er beskæftigelsesgraden i Grønland? Hvordan er lønniveauet for de udstationerede? Hvordan med de private virksomheder deroppe? Af hvilket omfang er det? Og hvilken indtjeningsmulighed har de? Og hvordan vil dette lovforslag påvirke det?

Jeg tror ikke, der er nogen folketingsmand, som kunne give svar på dette. Jeg forventer heller ikke, ministeren kan gøre det. Derfor spørger jeg ikke nu. Men det bliver vi nødt til at spørge om i udvalget, og derfor kan jeg ikke love nogen hurtig behandling.

Jeg vil sige, det er uanstændigt at fremsætte forslaget, og det vil være endnu mere uan-

stændigt, hvis der er nogen, der stemmer for det.

Grethe Philip (RV):

Da mit partis ordfører, hr. Svend Haaugaard, er forhindret i at være til stede, skal jeg fremkomme med nogle bemærkninger til lovforslaget.

Det vil være meget uheldigt for Grønland, om hjemmestyret lige efter sin start skal opleve en større konflikt på arbejdsmarkedet. Det kan både være med til at skabe uheldige modsætninger og give alvorlige økonomiske virkninger. Desuden er det grønlandske samfund på grund af de vanskelige klimaforhold og de store afstande på en række områder mere sårbart end det danske. Det radikale venstre mener, at en sådan konflikt skal undgås, og vi kan derfor støtte lovforslaget.

Vi konstaterer med tilfredshed, at det tydeligt fremgår af det nye landstings tilkendegivelse i sagen, at man her er enig i indstillingen. Vi mener, at dette er en nødvendig forudsætning. I videst muligt omfang bør vi afstemme lønudviklingen i Grønland med forholdene hos tilsvarende grupper i Danmark, som det vil ske med lovforslagets gennemførelse.

Vi håber, at forhandlingerne med SIK giver et positivt resultat. Skulle det ikke blive tilfældet, vil det radikale venstre være indstillet på, at der også her gribes ind, så konflikt bliver forhindret.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti kan gå ind for det foreliggende forslag om forlængelse af de kollektive overenskomster for 2 år for så vidt angår de overenskomster, der er indgået med organisationer uden for Grønland. Vi er ligeledes indstillet på, at det skal være muligt for de grønlandske organisationer at forsøge at forhandle sig til rette, inden der sker lovindgreb, sådan som landstinget ifølge forslaget har indvilliget i.

Flygaard (DR):

Da mit partis ordfører, hr. Alfred Hansen, er forhindret i at være til stede her i dag, skal jeg gøre nogle bemærkninger til det fremsatte lovforslag.

Jeg skal indledningsvis sige, at retsforbundet ikke kan medvirke til gennemførelsen af

[Flygaard]

forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v. i Grønland.

For det første havde vi gerne set, at man igennem en bloktilskudsordning havde overladt til Grønland selv at træffe bestemmelse om disse forhold. For det andet er retsforbundet principielt imod overenskomstindgreb, og dermed går vi jo også imod paragrafferne 1-9.

Specielt for så vidt angår § 10 vil vi nok sige, at vi synes, det er en højst besynderlig måde at fejre hjemmestyret på, så hvis vi i almindelighed er modstandere af §§ 1-9, så er vi i særdeleshed modstandere af § 10.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale, at lovforslaget ikke gennemføres.

Steen Folke (VS):

Under stor pomp og pragt og med kannonalutter, dronningetaler og hurraråb blev det såkaldte hjemmestyre indviet i Grønland den 1. maj 1979. Men som det så ofte går ved den slags festlige lejligheder, så opstod der kraftige tømmermænd dagen derpå. Grønlandsministeren blev i Nuuk og forelagde for det nyvalgte landsting sine planer om et tvangsindgreb i overenskomsterne på det grønlandske arbejdsmarked. Det nye hjemmestyres første politiske opgave blev at sige ja til statsmagtens krav om gennemførelse af et overenskomstdiktat.

Det undrer ikke VS, at SV-regeringen er kommet med dette lovforslag. Dels ligger det jo fint i forlængelse af overenskomstindgrebet på det danske arbejdsmarked, dels viser det med al ønskelig tydelighed det, som VS hele tiden har sagt, nemlig at også efter hjemmestyrets indførelse er det den danske stat, der har den afgørende indflydelse på grønlandske anliggender.

Jeg må nok sige, at det undrer mig noget, at siumut er gået med til den erklæring, som Grønlands landsting angiveligt har givet overenskomstindgrebet med på vejen. Efter som det progressive parti siumut jo har flertal i landstinget, må det betyde, at siumut i realiteten har accepteret overenskomstindgrebet for så vidt angår de ikke-hjemmehørende lønarbejdere. Det synes jeg afgjort ikke er særlig progressivt.

Men det er klart, at det egentlige ansvar for dette overenskomstindgreb er regeringens. På visse punkter er omstændighederne

ved dette indgreb endnu mere uhyrlige end ved det tilsvarende indgreb på det danske arbejdsmarked. På det danske arbejdsmarked lod man dog en passende tid gå med noget, som formelt havde karakter af forhandlinger. Men over for de organisationer, som organiserer danske lønarbejdere i Grønland, fandt ministeren det passende at orientere om overenskomstdiktatet på et møde, der var indkaldt med henblik på en første drøftelse af kravene. Socialdemokratiets ordfører siger skinhelligt: vi havde naturligvis foretrukket en forhandlingsløsning, men når det nu ikke kunne lade sig praktisere at finde en løsning, så måtte man gøre det her. Er der ingen grænser for hykleriet?

Jeg ved ikke, om dette indgreb er et forvarsel om, hvad der skal ske i fremtiden også på det danske arbejdsmarked. Jeg vil ikke bestride, at der er en vis logik i helt at afskaffe forhandlingsfasen mellem arbejdsmarkedets parter, efter at regeringen har gjort de såkaldte overenskomstforhandlinger til en ren farce.

I sammenhæng med overenskomstindgrebet i Grønland er det noget tilsvarende, regeringen lægger op til i forhold til de grønlandske lønarbejdere, der først og fremmest er organiseret i SIK. Ministeren vil gerne have, det skal se ud, som om der skal gennemføres forhandlinger. Men med § 10 i dette lovforslag er det klart for enhver, at der kun er tale om skinmanøvrer. SIKs egne folk har naturligvis også med det samme gennemskuet ministeren og vendt sig kategorisk mod overenskomstindgrebet. SIKs sekretariatschef, Jens Lyberth, har bl. a. udtalt, at han betragter det som et diktat og en tilbagevenden til det gamle system fra kolonitiden.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om han er klar over, at lønniveauet for ufaglærte grønlandske arbejdere er omkring 20 kr. i timen. Det er dette, som ministeren generøst vil forhøje med 1 kr. 20 øre. Mener ministeren, at knap 22 kr. i timen er en anstændig løn i Grønland, hvor prisniveauet oven i købet er væsentlig højere end i Danmark? Og hvad mener ministeren med, at det generelle lavtlønsproblem nu formentlig kan betragtes som løst, som der står i bemærkningerne til lovforslaget?

Overenskomstindgrebet er allerede blevet mødt med en række arbejdsnedlæggelser og faglige møder både blandt danske og grøn-

[Steen Folke]

landske lønarbejdere. Så vidt jeg er orienteret, var der 3.000 lønarbejdere på omkring 80 arbejdspladser, der holdt fagligt møde den 4. maj. Men det er ministeren vist ikke i tvivl om. Jeg har forstået, at ministeren havde nogle problemer med at finde transportmuligheder fra Nuuk.

Aldrig før har der været så omfattende arbejdskonflikter i Grønland. Det er et godt udtryk for den voksende klassebevidsthed og politiske bevidsthed i Grønland. Jeg kan forstå på udtalelser fra SIK, at det sidste ord i sagen langt fra er sagt.

Med hensyn til det indgreb, som er planlagt efter lovforslagets § 10, vil jeg gerne spørge, om det spiller nogen rolle for ministeren, hvad Grønlands landsting mener. Jeg må indrømme, at jeg er noget forundret over, at siumutmedlemmerne af landstinget har kunnet gå med til at udtale følgende – jeg citerer fra erklæringen fra landstinget:

»Såfremt forhandlingerne med SIK bryder sammen, vil hjemmestyret være indstillet på at tage et lovindgreb på SIK-området op til fornyet overvejelse.«

Men der er trods alt ikke tale om, at man har bundet sig til at støtte et indgreb også på dette område. Det har hr. Lars Emil Johansen understreget meget stærkt i udtalelser til Information, som blev bragt i går.

Nu kunne hr. Bakholts spørgsmål til ministeren tyde på, at ministeren har noget i posen til os på dette område. Regeringen må vel også have indset, at man ville kompromittere hjemmestyret fuldstændig, hvis man gennemførte et overenskomstindgreb imod det grønlandske landstings ønske. Men uanset en mulig indrømmelse på dette område må VS give Jens Lyberth ret, når han siger – jeg citerer fra Socialistisk Dagblad den 5. maj:

»Det er en form for falliterklæring for det hjemmestyre, der netop er indført, at det danske folketing skal sidde og beslutte sig til, hvilke lønninger der skal være i Grønland i den næste 2 års periode.«

Som det måske er fremgået, vil VS gå imod lovforslaget med næb og kløer.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Jeg vil gerne takke de ordførere, der har kunnet give tilslutning til det fremsatte lov-

forslag. Jeg skal ikke gå ind på mange enkeltheder, men der har været rejst direkte spørgsmål til mig fra hr. Bakholts side og også fra andre sider, og dem skal jeg svare på.

Hr. Bakholt stillede mig det spørgsmål: såfremt de forhandlinger, jeg skal i gang med – det er forhandlinger med SIK i Grønland – ikke giver resultat, vil jeg da benytte min bemyndigelse, således som den er udformet i lovforslagets § 10? Også andre ordførere har været inde på dette problem.

Jeg vil gerne sige, at det altid har været min og regeringens holdning i forhold til Grønland, at vi så langt som overhovedet muligt har ønsket at følge holdninger og opfattelser, som de er kommet til udtryk i Grønland. Det er egentlig lidt i modsætning ikke mindst til den sidste ordfører, hr. Steen Folke, som på en lang række områder og i mange situationer har haft andre holdninger end det, der er kommet til udtryk f. eks. fra Grønlands landsråd og dets forretningsudvalg.

Derfor vil jeg gerne besvare hr. Bakholts spørgsmål således, at hvis det forholder sig sådan, at jeg ikke vil være i stand til med SIK at afslutte en overenskomst – hvad jeg altså inderligt håber jeg kan – da vil jeg tage kontakt med landstinget og landsstyret i Grønland. Akkurat som vi har gjort det før i tiden med Grønlands landsråds forretningsudvalg, vil jeg nu tage kontakt til de organer, som hjemmestyret har institueret, og forhandle situationen igennem.

Skulle jeg få det råd fra grønlandsk side, at jeg ikke skal benytte § 10, så er det ikke min hensigt at benytte § 10. Der er i og for sig ikke noget overraskende i, at jeg kommer med denne udtalelse. Det ville have været mere overraskende, hvis den var gået i en anden retning.

Derimod undrer det mig, at hr. Steen Folke måske kunne tro, at jeg havde en anden indstilling. Det tydede hans indlæg på.

Man spørger også: hvorfor er det egentlig Grønlandsministeren, hvorfor er det ikke hjemmestyret, der forhandler disse ting nu? Der var flere ordførere, der spurgte om dette. Hertil vil jeg sige, at en del af de overenskomster, som er omfattet af det lovforslag, der nu foreligger, er udløbet pr. 1. marts eller 1. april, altså før hjemmestyrets indførelse 1. maj i år. Derfor er det stadig væk ministeren

[Ministeren for Grønland]

for Grønland, der har med disse anliggender at gøre.

Fra 1. januar 1981, kan jeg oplyse, er det hensigten, såfremt lovgrundlaget skaffes herfor, at Grønlands hjemmestyre skal overtage denne opgave og beskæftige sig med overenskomstfornyelserne i Grønland. Det ligger simpelt hen i selve hjemmestyrets idé og tankegang.

Hr. Ole Henriksen var inde på, at der overhovedet ikke havde været ført nogen forhandlinger. Jeg vil sige, at vi da har ført forhandlinger med Radiotelegrafistforeningen, og jeg har selv været inde i disse forhandlinger og har af repræsentanter for foreningen fået tilkendegivet meget klart, inden jeg rejste til Grønland, at det forhandlingsoplæg, som vi var kommet med, overhovedet ikke kunne bruges som grundlag for videre forhandlinger Radiotelegrafistforeningen og ministeriet imellem.

Vi skal huske, at der er en særlig tradition på det grønlandske arbejdsmarked for at tilrettelægge proceduren, og vi har gjort det på den måde igennem årene, at når forhandlingerne på det danske arbejdsmarked er overstået, er vi trådt i funktion på det grønlandske arbejdsmarked, og her har radiotelegrafisterne også traditionen tro været blandt de første, vi har optaget forhandlinger med. Når det forholder sig sådan, at radiotelegrafisterne pure har fejlet af bordet det, der har været vores forhandlingsoplæg – maksimale forhandlingsoplæg, skal der føjes til – må vi forstå, at så er det det mønster, der vil blive anvendt, så er det den holdning, der vil blive indtaget også af andre organisationer inden for det grønlandske arbejdsmarked, for så vidt angår de ikke-hjemmehørende.

Jeg vil godt sige, at afgørende for mig har været den affejning, der har fundet sted af de tilbud, vi er kommet med. Det var tilbud, som lå parallelt, kan vi godt sige – vi er jo beskædnede folk – med udviklingen på det danske arbejdsmarked. Dem har man altså ikke ønsket at acceptere.

Hr. Ole Henriksen var inde på, at der var tale om en ventil i § 10. Hvis man ikke når et resultat og man siger til mig fra grønlandsk side: »Vi ønsker ikke, at der skal gribes ind«, ja, så vil konflikten i Grønland blive en realitet fra et eller andet tidspunkt. Men jeg håber inderligt, at de traditionelt gode forhold, vi har til grønlandske organi-

sationer, må blive bevaret. Lad mig understrege, at den store organisation SIK har jeg jo opnået forhandlingsløsninger med både i 1975 og i 1977, og det er også mit håb, at vi vil opnå en forhandlingsløsning i år. De resultater, der blev opnået i 1975 og 1977, var vel egentlig af en overordentlig bemærkelsesværdig karakter derved, at mens man på arbejdsmarkedet her i landet og på det grønlandske arbejdsmarked i øvrigt kun bevægede sig relativt kort i forhold til de hidtidige overenskomster, så kom der til at foreligge overenskomstresultater på omkring 20 pct.s lønudvikling for så vidt angik de lavestlønnede.

Når hr. Steen Folke derfor spørger mig, om jeg kender til de lavestlønnedes timelønninger i Grønland, omkring 20 kr., så kan jeg svare, at det gør jeg sandelig. Det er ikke bare omkring 20 kr., det er præcis 20 kr. 50 øre.

Jeg takker i øvrigt for den velvillige tilslutning, lovforslaget har fået.

Ole Henriksen (SF):

Jeg forstår på ministeren, at ministeren bekræfter, at der har været forudgående forhandlinger, men det har altså været med Radiotelegrafistforeningen her i Danmark. Det, jeg var inde på i første runde, var imidlertid bemærkningen i ministerens skriftlige fremsættelse, hvor der står, at Grønlands lands- ting har været inddraget i forudgående drøftelser vedrørende problemerne på arbejdsmarkedet osv. Det er det, jeg godt vil have bekræftet, at landstinget har været inddraget i drøftelser. Nu kan de jo være af mere eller mindre formel karakter, men som de fremstår her i fremsættelsestalen, så må der være tale om, at disse drøftelser har formel karakter. Jeg vil godt spørge ministeren, om ministeren vil bekræfte, at der har været helt formelle forhandlinger med Grønlands lands- ting om dette indgreb. Jeg tror ikke, ministe- ren kan bekræfte det. Det er beklageligt.

Det er da glædeligt at høre, at ministeren ikke vil benytte sig af § 10, når eller hvis for- handlingerne deroppe bryder sammen. Så kan man spørge: hvad funktion har § 10 så – andet end at være en paragraf, der kan true de grønlandske lønmodtagere til en eller anden løsning, som de er modstandere af? Træk dog den § 10 ud, når den ikke skal i

[Ole Henriksen]

anvendelse! Der bliver anledning til det ved anden behandling. Jeg tror, det vil lette betydeligt oppe på Grønland, hvis man gør det. Vi er da også modstandere af resten, men jeg tror i hvert fald, at for den grønlandske befolkning vil det være en uhyre lettelse, om man slap af med § 10. Det ville netop give de grønlandske lønmodtagere en mulighed for selv at prøve. Fru Grethe Philip udtrykte det sådan, at det ville være synd, om man skulle løbe ind i en konflikt på Grønland, lige så snart man havde fået hjemmestyre. Ja, det er da altid synd, når man skal løbe ind i en konflikt. Nu har der været konflikter før i Grønland. Men jeg tror, at det, der ligger i fru Grethe Philips udtalelse, mere er: de kan lige så godt med det samme vænne sig til på Grønland, at der bliver grebet ind i overenskomsterne, i stedet for at vente til senere. Det er jo det, der er sandheden, tror jeg: at der er et flertal for at gribe ind her.

Endelig kan jeg sige til hr. Steen Folke, at siumut har ikke godtaget dette forslag. Man mener, det er ministerens eget ansvar. Man finder indgrebet politisk uacceptabelt, og det er alene ministerens ansvar, at man vil gribe ind eller eventuelt vil gribe ind.

Men da ministeren nu har sagt, at det vil han ikke, så kan der kun være én ting at gøre, og det er at trække § 10 tilbage.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Jeg blev spurgt her i anden omgang af hr. Ole Henriksen, om der havde været forudgående formelle drøftelser i Grønland med Grønlands landsting. Det må jeg besvare absolut benægtende. Det har der ikke været, alene af den grund, at Grønlands landsting på det givne tidspunkt, nemlig den 2. maj, overhovedet ikke var konstitueret endnu. Derfor har der heller ikke kunnet foregå nogen formelle forudgående drøftelser.

Det, der har kunnet finde sted, var nogle drøftelser af uformel karakter, som havde orienteringens karakter. Det blev udtrykkelig understreget netop ved det møde, jeg havde med repræsentanter for det nyvalgte landsting i Grønland. Det er vigtigt for mig at understrege dette ved denne lejlighed. Altså ingen forudgående formelle drøftelser med landstinget, men uformelle drøftelser, hvor det blev sagt, at det var for at orientere om

hinandens holdninger og synspunkter omkring disse spørgsmål, vi forhandlede.

Hr. Ole Henriksen mener, at vi bør tage § 10 ud. Den er blevet citeret af hr. Steen Folke, for så vidt angår slutningen. Jeg står med udtalelsen her. Når man fra landstingets side siger, som tilfældet er, at såfremt forhandlingerne med SIK bryder sammen, vil hjemmestyret være indstillet på at tage et lovindgreb på SIK-området op til fornyet overvejelse, så ville det være at tilsidesætte specielt dette sidste afsnit i landstingets udtalelse, hvis ikke jeg havde taget højde for det ønske, der ligger heri fra landstingets side. Men jeg følger til ved førstebehandlingen, at såfremt man kommer i den situation, at forhandlingerne bryder sammen og man fra landstingets side siger til mig, at man ikke ønsker, at jeg bruger min bemyndigelse, så vil jeg altså ikke bruge bemyndigelsen.

Selvfølgelig er det ministerens ansvar, lovforslaget bliver fremsat på, det er regeringens ansvar og ministerens ansvar. Jeg har godt set i et enkelt dagblad, som jeg ikke husker navnet på, at der har været rejst spørgsmål om, hvorvidt jeg skulle have ansvaret eller ej, jeg skulle vistnok endda have fralagt mig ansvaret. Det er noget eventyrligt vrøvl, eftersom jeg fremsætter forslaget og beder om det høje tings velvillige behandling og tilslutning til lovforslaget. Det er naturligvis mit ansvar. Men det har alle dage været således, når vi har behandlet vigtig lovgivning vedrørende Grønland her i folketetinget, at vi i overensstemmelse med den gældende lovgivning om Grønlands landsråd har sendt disse lovforslag til Grønland til behandling forinden i landsrådet eller i landsrådets forretningsudvalg, som har været bemyndiget i så fald. Efter at hjemmestyret er indført, må man vel have lov til at sige, at det ikke er nogen urimelig fremgangsmåde, vi anvender, at vi søger en kontakt til et nyvalgt landsting, ikke for at klæbe dem op på et ansvar, men simpelt hen for uforbindende at drøfte holdninger i denne anledning.

Flygaard (DR):

Jeg forstod ministeren således, at i hvert fald én af hans begrundelser for at gribe ind var denne, at overenskomsterne udløb før den 1. maj. Nu er jeg ikke enig med ministeren i, at man skal gribe ind, men hvis man

[Flygaard]

nu tager det som forudsætning, så synes jeg også, det logisk følger, at fristen for ministerens indgriben højst kan gå til udløbet af april måned. Når hjemmestyret træder i kraft, må ministerens ret og forpligtelse til at gribe ind også være bortfaldet.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg kom til at springe hr. Dohrmann over i første runde; derfor får hr. Dohrmann ordet nu.

Dohrmann (FP):

Jeg havde ellers besluttet mig til ikke at blande mig i denne debat, men jeg synes godt nok, ministeren er helt ude i tovene. For kort tid siden stod den samme minister oppe i Grønland og sagde, at det var sandelig ikke for tidligt, at grønlænderne nu fik selvstyre, man talte om regeringshjælp, og man talte om både det ene og det andet. Nu kommer ministeren med et lovforslag, som jeg kan forstå på hr. Ole Henriksen at Grønlandsministeren ikke engang har drøftet med det nyvalgte landsting deroppe. Vi skal have udvalgsbehandling her om 5-10 minutter, vi skal have anden behandling på torsdag, så vidt jeg har forstået. Vi risikerer altså, at folketinget vedtager en lov – for ministeren har jo sit flertal, det har vi hørt, det plejer han som regel også at have, det har hjemmestyret heller ikke ændret noget ved – vi risikerer altså at vedtage en lov, som landstinget, eller i hvert fald et stort flertal i landstinget, vil vende sig imod. Jeg synes, det er meget, meget betænkeligt, i særdeleshed i betragtning af de pæne ord, ministeren i øvrigt har sagt både under første, anden og tredje behandling af hjemmestyreloven og også under åbningen af landstinget deroppe. Jeg vil gerne spørge ministeren: hvad vil ministeren gøre, den dag han står med sit lovforslag og et flertal i landstinget så vender sig imod det?

Ole Henriksen (SF):

Jeg har bemærket, at flere ordførere her har taget udgangspunkt i, at sagen har været forhandlet med landstinget. På baggrund af ministerens skriftlige fremsættelsestale kan jeg godt forstå, at disse ordførere har været i vildrede. Der står nemlig:

»Grønlands landsting har været inddraget i forudgående drøftelser vedrørende proble-

merne på arbejdsmarkedet og har tilkendegivet sin principielle holdning til overenskomstsituationen.«

Når man inddrager det grønlandske landsting på denne måde, må man selvfølgelig få fornemmelsen af, at der har været tale om formelle forhandlinger. Det har der altså ikke. Jeg forudser altså, at man må indhente de nødvendige oplysninger fra landstinget, inden man går videre med dette lovforslag.

Steen Folke (VS):

Jeg må også erklære over for formanden, at jeg har lidt svært ved at finde ud af, hvordan det er med rækkefølgen og runderne, hvor langt vi egentlig er kommet, men nu vel. Jeg har et par ting, jeg gerne vil tage op.

Den ene er spørgsmålet om mindstelønnenes størrelse, altså dette, at lønnen for ufaglærte grønlandske arbejdere er af størrelsesordenen 20 kr. Ministeren betroede mig, at det vidste han skam godt. Det er jo rart at vide, at ministeren er velorienteret – det var jeg i og for sig ikke i tvivl om. Det, jeg spurgte om, var, om ministeren fandt, at det var en anstændig løn, når man lagde 1 kr. 20 øre oven på disse godt 20 kr. Jeg omtalte vist i den forbindelse, at man så ville komme op på knap 22 kr., og jeg spurgte ministeren: synes ministeren, det er en anstændig løn i Grønland med det prisniveau, der er? Videre spurgte jeg: hvad mener ministeren med, at det generelle lavtlønsproblem formentlig er ved at være løst? Eller hvordan det nu præcis var udtrykt i bemærkningerne. Det fik jeg ikke noget svar på. Det ville være nok så interessant som at få oplyst, at ministeren skam kan sin lektie.

Der er et andet spørgsmål, jeg lige vil tage op. Ministeren harcelererede lidt over, at jeg og VS ved en række lejligheder har taget en anden stilling end Grønlands landsråd. Det har vi jo aldrig lagt skjul på. Vores holdning har altid været, at disse sager overhovedet skulle ikke forelægges folketinget. Det rager ikke det danske folketing, hvad der foregår i Grønland, det burde ikke rage det danske folketing. Men så længe tingene forelægges, så tager vi stilling ud fra vores principielle og konkrete vurdering af de enkelte sager. Det har vi aldrig lagt skjul på. Det har betydet, at vi i en række tilfælde har ment noget andet end en række politikere og politiske

[Steen Folke]

partier i Grønland. Det har også betydet, at vi måske har været på linje med andre politikere og andre politiske partier. Nu er det jo sådan, at der også i Grønland er forskellige synspunkter, og jeg er i hvert fald overbevist om, at i denne sag er vi på linje med et ganske stort udsnit af lønarbejderne i Grønland. I hvert fald føler jeg, at vi er meget på linje med lønarbejdernes organisation, SIK, i de synspunkter, jeg har givet udtryk for i debatten i dag.

Endelig det sidste og i og for sig mest interessante, som jeg lige vil sige noget om, nemlig i hvilken grad og hvordan Grønlands landsting har været inde i forhandlinger eller har udtalt sig. Her må jeg bede ministeren om at opklare situationen. Jeg citerer fra Socialistisk Dagblad den 8. maj 1979 følgende:

»Ifølge ministeren havde udtalelsen nedenstående indhold:

»Grønlands landsting har den 3. maj behandlet et forslag til indhold af et lovindgreb på arbejdsmarkedsområdet fra ministeriet for Grønland. Landstinget finder principielt, at lønaftaler m. v. bør afgøres mellem parterne med frie forhandlinger« osv., men under indtryk af situationen vil man ikke modsætte sig.«

Er denne erklæring opfundet af Socialistisk Dagblad? Er det noget ondsindet, dette dagblad har fundet på, eller er det en erklæring, som Grønlands landsting faktisk har tilsluttet sig, eller hvem er det, der har udsendt denne erklæring? Det er et spørgsmål, som er af en vis betydning for det videre forløb.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Den kontakt, jeg har haft med repræsentanter for det nyalgte landsting, har været en kontakt, hvor vi har haft uformelle samtaler omkring spørgsmål af den karakter, der er indeholdt i lovforslaget, vi behandler her i dag.

Den udtalelse, som Grønlands landsting efterfølgende er kommet med, er en udtalelse, som vi naturligvis på ingen måde har været involveret i affattelsen af. Nu blev det nævnt, at det måske var Socialistisk Dagblad, der var forfatter til denne udtalelse. Jeg vil godt sige, at jeg tror overhovedet ikke, det kan tænkes, at der er andre end grønlanderne selv, andre end landstingets medlemmer

selv, der har forfattet denne udtalelse. Den har været gengivet ved flere lejligheder. Når jeg ikke har ønsket at citere den specielt her i dag fra talerstolen, så er det ganske enkelt, fordi jeg ikke har villet overfortolke det, der lå heri. Men jeg vil sige ligeud, at det er jo den eneste måde, vi i ministeriet og jeg som den ansvarlige minister, når det drejer sig om disse anliggender, kan blive orienteret på fra grønlandsk side. Det er den måde, jeg har gjort det på. Det er efter min opfattelse også en måde, vi kan anvende fremover.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Jeg mener nok, der foregår noget af en æggedans her, og den foregår nok både på grønlandsk og på dansk side i denne sammenhæng, men jeg har da i og for sig, må jeg indrømme, taget det som givet, at når man sagde, at der forelå en sådan erklæring, så var det korrekt. Det har jeg taget som udgangspunkt for, hvad jeg har sagt i dag. Jeg må forstå på det, ministeren har sagt, at det er korrekt, at der er kommet sådan en erklæring fra Grønlands landsting. Det må i hvert fald betyde, at de, der tegner Grønlands landsting, må have været med til at udforme denne erklæring, og det betyder så også, vil jeg sige til hr. Ole Henriksen, at man altså ikke kan komme helt bort fra, at siumut, som jo har flertallet i landstinget, på en eller anden måde må være gået med til at udtale, at Grønlands landsting under indtryk af afstanden mellem parterne og den deraf afledte risiko for konflikter, som vil besværliggøre hjemmestyrets gennemførelse samt medføre en alvorlig økonomisk belastning for det grønlandske samfund, ikke vil modsætte sig et lovindgreb. Der tilføjes noget om SIK-området, men der står dog, at man ikke vil modsætte sig et lovindgreb, og det må på en eller anden måde også involvere nogle siumutpolitikere

(Kort bemærkning).

Ole Henriksen (SF):

Jeg har stor tillid til, hvad Socialistisk Dagblad skriver. Jeg skal ikke ud over det sige andet, end at det afgørende i denne sag er, hvad ministeren skriver. Ministeren skri-

[Ole Henriksen]

ver nemlig det, jeg refererede før, i fremsættelsestalen.

Jeg kan sige til hr. Steen Folke, at siumut er ikke tilhænger af dette indgreb. De finder det politisk uacceptabelt, og de mener, at det alene er ministerens ansvar, at der nu gribes ind

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det udvalg, der den 12. december 1978 blev nedsat til behandling af lovforslag om Grønland. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Forespørgsel til udenrigsministeren:

Forespørgsel af Ninn-Hansen (KF), Melchior (CD) og Honoré (KrF):

»Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give om situationen i og omkring Rhodesia efter valget?«

(Forespørgsel nr. XXXI. Anmeldt 2/5 79. Fremme af foresp. vedt. 4/5 79).

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg kan allerede nu meddele, at eventuelle afstemninger vil blive udsat til mødet i morgen.

Forhandling

Melchior (CD):

Den debat, vi skal tage hul på nu, er ikke tænkt som og vil ikke med forespørgernes gode vilje udvikle sig til nogen form for regeringsstorm. Også når debatten er slut, vil der være et meget bredt og bærende flertal bag alle hovedprincipper i dansk udenrigspolitik. Imidlertid både håber jeg og går jeg ud fra, at udenrigsministeren ikke har været udenrigsminister så længe, at han vil finde

det unaturligt, at der også i udenrigspolitik er noget at drøfte og kan være en opposition, og at den tilkendegiver sig, når der er uenighed, også på særområder.

Den debat, vi skal føre med hinanden nu, som jeg håber vil blive en helt igennem saglig debat, kunne naturligvis være ført i udenrigspolitisk nævn. Imidlertid har spørgsmålet omkring Rhodesia i mange år nu, ca. 15 år, været så meget på den offentlige dagsorden, at de tre forespørgende partier, det konservative folkeparti, kristeligt folkeparti og CD, har fundet det ret og rimeligt, at en sådan debat efter den ganske betydelige ændring i omstændighederne, som vi finder der er indtrådt, sker åbent og offentligt. Det er i den ånd, vi imødeser den redegørelse, som udenrigsministeren vil give os.

Udenrigsministeren (Christoffersen):

Jeg vil gerne til indledning kvittere for hr. Melchiors venlige bemærkninger ved at give udtryk for, at regeringen selvfølgelig har forståelse for det initiativ, som forespørgerne har taget til en debat her i folketinget om situationen i og omkring Sydrhodesia efter valget i april måned dette år. Jeg finder ligesom forespørgerne forespørgslen naturlig i betragtning af den interesse, offentligheden, herunder også folketinget, har vist udviklingen i området, siden vi drøftede Rhodesiaspørgsmålet her i tinget den 10. november sidste år. Ikke desto mindre er jeg bange for, at jeg på nuværende tidspunkt ikke er i stand til at føje noget væsentligt nyt til, hvad jeg tidligere har sagt.

I november måned sagde jeg bl. a., at regeringen hverken havde fordømt eller anerkendt den interne aftale, men at vi havde understreget, at den var utilstrækkelig. I dag står vi over for den politiske realitet, at selv om situationen i mange henseender reelt er uændret, så har der imidlertid været afholdt et valg i Sydrhodesia med det umiddelbare resultat, at biskop Muzorewa har fået absolut flertal i det nye parlament.

Jeg synes, det vil være rimeligt her indledningsvis først at give en kort og så nøgtern beskrivelse som muligt af tilstandene op til valget og så sige noget om, hvorledes situationen i øvrigt tager sig ud betragtet fra regeringens synsvinkel.